

Innhold

Forord	9
Takk.	12

DEL I OM PSYKISK UTVIKLINGSHEMNING OG BAKGRUNNEN FOR LOVREGULERINGEN

Kapittel 1 Psykisk utviklingshemning	15
Innledning	15
Diagnostisering	17
Grader av utviklingshemning	18
Alternativ gradering	20
Noen følger av diagnostisering	20
Litt om årsaker, forekomst og betegnelsen psykisk utviklingshemning	21
Psykisk utviklingshemning og psykiske lidelser	23
Noen svakheter ved kategoriell diagnostikk	23
Psykisk utviklingshemning og utfordrende atferd.	25
Utfordrende atferd og alder	26
Forekomst av utfordrende atferd	26
Utfordrende atferd og psykiske lidelser.	27
Utfordrende atferd og kjønn	27
Utfordrende atferd og medikasjon	28
Utfordrende atferd og syndromer	28
Utfordrende atferd og somatiske lidelser.	28
Kapittel 2 Veien fram mot lovreguleringene.	30
Autonomi, integritet, verdighet og paternalisme.	30
Autonomi.	31
Verdighet	32

Paternalisme	32
Forholdet mellom autonomi, paternalisme og verdighet . . .	33
Bedret rettssikkerhet	35
Nødverge og nødrett	36
Omsorgsplikt	37
Negotiorum gestio	37
Samtykke	38
Lovarbeidet – kapittel 6A/4A blir til.	39
Fra uakseptabel skade til vesentlig skade.	42
Etiske prinsipper og grunnleggende rettigheter.	45
Evalueringen av kapittel 4A	47
Endringer i pasientrettighetsloven	51

DEL II HVA ER TVANG OG MAKT IFØLGE SOSIALTJENESTE-
LOVENS KAPITTEL 4A, OG HVOR STORT ER OMFANGET?

Kapittel 3 Tvang og makt iht. kapittel 4A	59
Tiltak som tjenestemottakeren motsetter seg	59
Tiltak som er så inngripende at de uansett motstand må regnes som bruk av tvang eller makt.	61
Tiltak som bør kreve vedtak etter kapittel 4A.	63
Tiltak som ikke bør kreve vedtak etter kapittel 4A	64
Inngripende varslingssystemer	68
Lovanvendelsen ved bruk av epilepsialarmer	69
Administrativ frihetsberøvelse	70
Bruk av mekaniske tvangsmidler	71
Kategorisering av tvangstiltak iht. kapittel 4A	72
Eksempel på avveining av påvirkning innenfor nedre grense og fagetisk uforsvarlige tiltak	73
Noen momenter i avveiningen om det brukes tvang	74
Avslutning	76
 Kapittel 4 Omfanget av bruk av tvang og makt overfor personer med utviklingshemning	 78
Tall fra myndighetene, anslag, tilsyn og antall godkjente vedtak	78

DEL III ATFERDSANALYTISK BEHANDLING

Kapittel 5 Atferdsanalytisk tilnærming og behandling	93
Innledning	93
Grunnbegreper	94
Funksjonelt utgangspunkt	96
Kapittel 6 Anvendelse av miljøregler – et eksempel	100
Innledning	100
Hvorfor bruke miljøregler?	101
Noen viktige kvalitetskrav ved bruk av miljøregler	102
Generelle og individuelle miljøregler	103
Bakgrunnen for etablering av individuelle miljøregler	104
Diskusjon	106
Kapittel 7 Klipping av negler uten bruk av tvang	108
Innledning	108
Metode	110
Diskusjon	113
Kapittel 8 Et eksempel på alternativ løsning	114
Innledning	114
Metode	116
Diskusjon	118

DEL IV SAKSBEHANDLING

Kapittel 9 Bruk av «a-melding» – noen momenter	123
Innledning	123
Eksempel på «a-melding»	127
Diskusjon	130
Kapittel 10 Vedtak etter bestemmelsene i kapittel 4A	132
Innledning	132
Opplysninger om tjenestemottakeren og dennes representanter	135

Tiltakskategorier	136
Beskrivelse av forebyggende tiltak.	139
Beskrivelse av andre løsninger som er prøvd og effekten av disse.	140
Begrunnelse for hvorfor andre løsninger ikke er prøvd før iverksetting av tiltak etter kapittel 4A	141
Beskrivelse av tiltak som iverksettes etter kapittel 4A samt en faglig begrunnelse for disse	141
Automatisk overprøving – «gullstandard» eller finnes det alternativer?	151
Kapittel 11 Noen kommentarer til slutt	153
Litteratur	156
Stikkord	165